

EL REGIONALISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya.

-- La correspondencia al Director. --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Las Valls núm. 23.
SABADELL.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. 2 rals al mes.
Fora. 8 » trimestre
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

LA TRADICIÓ CATALANA

ESTUDI DEL VALOR ÈTICH Y RACIONAL DEL REGIONALISME CATALÀ PER
JOSEPH TORRAS Y BAGES, PVRE. (1)

I

La idea regionalista es mes pràctica y humana que totes las que á só de tabals se predican en lo camp bullanguer de la política.

Sa fórmula es senzilla: varietat en la unitat. Lo sagell determinatiu de son caràcter també ho es: govern del poble pel poble, de la regió per la regió mateixa. Intimament lligada ab la naturalesa de las cosas á la que deu enmotllarse al passar de la teoria á la pràctica, es al mateix temps la més lògica de totes: allí ahont hi ha un poble ab vida propia, ab llengua d'us general y tradicions gloriosas, ab una gran historia, ab costúms y lleys caracterisadas, allí hi deu haver un govern qu'administri exclussivament aquell poble en totes las relacions interiors y exteriors. L'ideal de la nostra teoria es la llibertat absoluta de dit poble; sa independència de qualsevol altre que pretengui estendre sobre d'eli l'instint de dominació ó d'explotació. Mes la teoria pert molt al voler aplicarla á la realitat; aixís es que, donat l'actual estat de cosas, dihem ab referencia á Espanya que deuen viure ab vida autònoma y armònica los varis pobles que dins del Estat tenen vida propia y característica, que reuneixen totes las notus

(1) Forma un volúm de 725 planas que té un á 6 pesetas en las principals llibrerías.

constitutivas de la nació y personalitat sencera y robusta. Cada un d' ells es *indivisum a se et divisum ab aliis*. Al negarlos hi aquesta consideració se 'ls ha deprimit y are s' esforsan en recobrar l' equilibri perdut, obehint á una llei de la naturalesa.

Veus aquí englobadas totas las nostras *caborias*. Estimém á Catalunya perquè en son sagrat terror varem naixe y com que la estimém nos interessém per ella en tot alló que puga donarli més vida y desenrotllo; treballém en dos sentits: predicant lo bé y condemnant lo mal. Lo bé es son benestar, son engrandiment; tot alló que la fassi respectada y benehida de las demés nacions, assegurant entre ellas un lloch de distinció. Lo mal contra 'l qual llensém y llensarém sempre lo nostre anatema es la extrangeria que s' ha ensenyorit de sa terra, del mantla de cap á cap, y de son cel en forma de negre nuvolada que va acabant de destruhirla.

Qualsevol acte que 'ns ajudi en la gran obra es acompanyat dels nostres aplausos; lo considerém meritós fins al punt de creure qu' imposa á son autor una nota de perfecció que 'l distingeix entre sos conciutadans; com las ánimas d' aquells qu' en vida se consagraren al ministeri del Senyor, aquestos homes se 'ns presentan circudants d' una resplendent aureola. En lo camp de la política (ciencia de governar los pobles) lo desinterés y 'l patriotisme son propietats gayre be exclusivas de la nostra agrupació; no ho dihem nosaltres; ho han reconegut molts que de la política viuen.

Una idea que reuneix los caràcters qu' hem explicat mereix la consideració de tots y 'l estudi dels que 's dedican á aquesta mena d' especulacions científicas.

Fins are tots la hem abraçada per inspiració. Un sobtat floreixement literari omplí la patria de gratas olors y 'ls cervells de nobles ideas. Aquestas convertiren als amants de la poesia en amants de la patria y sas filas han anat engroixintse cada dia.

L' impuls que guiá als primers juramentats en nom de la patria, fou casi inconscient; la reflexió va convertirla ben prompte en una d' aquellas grans ideas destinadas á acoblar las multituds.

Passada aquella primera fassa hem entrat de plé en un altra, la de las solucions. La principal queda plantejada en la constitució-programa de Manresa; en ella la idea ja s' ha fet home; ha rebut forma concreta, enmoñlantse perfectament á totas las sinuosas desigualtats de la práctica, pero sense perdre res de sa essencia informadora.

Donada ja la fórmula, son necessarias las aclaracions, los lluminosos tractats dels homes de ciencia, la paraula convincent del orador y l' escrit batallador del polemista.

Entre 'ls treballs que posteriorment al acte de Manresa s' han ocu-

pat de catalanisme, sobressurt notablement *La tradició catalana* del Rvnt. Torras y Bages, obra d'estudis superiors é inegable transcendencia en lo curs de la idea catalanista, un d'aquells tractats d'alta propaganda qu'honran á son autor y al qual acudeixen sempre 'ls estudiosos per beure á doll la ciencia y 'l criteri.

Tractarém d'examinarla en lo próxim article.

E. MOLINÉ.

INSTITUT AGRÍCOLA CATALÁ DE SANT ISIDRO

CONCURS INTERNACIONAL D'ARADAS DE DESFONS, SUBVENCIONAT PEL GOVERN DE S. M., LA EXCMA. DIPUTACIÓ PROVINCIAL
Y L' EXCM. AJUNTAMENT CONSTITUCIONAL

Barcelona.—Octubre de 1892

REGLAMENT GENERAL

§ 1.

Objecte del concurs: Vist lo gran profit que produheix lo desfons periódich de las terras y la imprescindible necessitat en que 's troban moltes provincies de nostra estimada patria d'arrencar sas vinyas filoxeradas pera procedir á plantar ceps americans ó cambi de conreu, l' Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro desitja demostrar á nostra classe agrícola 'ls medis més econòmichs de que pугan valdres y quins son los instruments millors pera efectuar aquest treball, organisant en aquesta ciutat un *Concurs internacional d'aradas de desfons*, en lo que hi poden pendre part las casas tant nacionals com extrangeras, presentant aradas que efectuhin treballs desde 30 fins á 80 centímetros de fondaria.

Serán exclosas d'aquest concurs las aradas que no penetrin al menos á 30 centímetros de fondaria. Lo concurs se dividirá en quatre seccions:

- a. Aradas de tracció directa.
- b. Aradas mogudas per bogit.
- c. Aradas mogudas per torn accionat per una locomóvil.
- d. Aradas mogudas per dues locomóvils.

§ 2.

Época del concurs: Lo concurs tindrà lloch en la ciutat de Barcelona 'l 13 d' Octubre vinent y dias següents.

§ 3.

Manera d' efectuar las probas: Se tindrà en compte, al examinar los aparatos que prenguin part en lo concurs, las circumstancies que

reuncixin de solidés, duració y facilitat en las reparacions y en son maneig.

A cada arada se li destinará un tros de terreno, en lo qual hi podrà practicar tres solchs á fi d' excercitarshi 'l conductor y 'l tir, y graduat l' arada; pera 'l quart solch esperarà al Jurat á fi de que pugui, en los solchs següents, examinar la bondat del treball, fondaria y amplada del solch, igualtat en la feyna, esmenussament y girada de la terra y forsa empleada. Aquesta última serà midada per un dinamómetro registrador.

La distribució del terreno y número d' ordre en las probas pera cada secció, serán designats per sort.

§ 4.

Premis: Lo Jurat disposa, á més de premis en medallas y diplomas, dels següents en efectiu.

Pera la secció *a*: Un premi de 500 pessetas, un altre de 250 y un altre de 100.

Pera la secció *b*: Un premi de 1,000 pessetas, un altre de 500 y un altre de 250.

Pera la secció *c*: Un premi de 1,000 pessetas y un altre de 500.

Pera la secció *d*: Un premi de 2,000 pessetas.

§ 5.

Las demandas d' admissió pera 'l concurs deuen presentar-se avans del 30 de Setembre y s' dirigirán al President del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, Portaferri, número 21, á Barcelona, debent fer-se segons los formularis que facilita la Comissió organitzadora.

§ 6.

Envío y entrega: Las aradas que prenguin part en lo concurs se remeterán franch de ports á la consignació del senyor President del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, á Barcelona.

Los aparatos procedents del extranger entrarán ab franquicia condicional d' Aduana, debent los fabricants que vulgan obtenir aquest benefici consignarlos al senyor President del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, á Barcelona, y encarregar las formalitats de Aduana al agent autorisat al efecte.

Los aparatos deuen arribar á la estació de Barcelona del 1 al 11 d' Octubre vinent.

§ 7.

Lo trasllat: Desde aquesta estació de ferrocarril al camp d' experiments, s' efectuará per compte de la Comissió organitzadora; també facilitarà gratuïtament lo bestiar y forsa de vapor necessaris pera

las aradas compresas en las secciones *a*, *b* y *c*; pero las casas constructoras deuen enviar un representant apte pera 'l maneig dels respectius aparatos.

§ 8.

Formarán part d' aquest concurs un altre d' *Aradas de desfons* que pertanyin á agricultors del país, als quals s' invita á que hi prenguin part ab lo material de desfons que tinguin. Pera aquest concurs lo Jurat disposa, á més de medallas y diplomas, los següents premis:

Un de 500 pessetas, un de 300 y un altre de 100 pera las aradas mogudas per bogit.

Un de 150 pessetas, un de 100 y un altre de 50 pera las aradas d' acció directa.

Pera ser admesas aquestas aradas, deurán reunir las condicions indicadas en lo § 1, y subjectarse á las mateixas reglas.

§ 9.

Memoria: Los resultats de las probas se publicarán en las Revisitas agrícolas, redactantse además una Memoria detallada dels travalls efectuats y de sos resultats.

Barcelona 5 de Setembre de 1892.—La Comissió organitzadora: Lo President, Bernardí Martorell y Falp.—Lo Secretari, F. X. Tobella.—Vocals: March Mir.—Ignasi Girona.—G. J. de Guillén Garcia.—Hermenegildo Gorría.—Albert Ahles.

Per l' Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro: Lo Vis-president, Silví Thos y Codina.—Lo Secretari, Andreu de Ferrán.

LO PLANT D' EN CASANOVA

(Setembre, 1714)

AL MEU AMICH EN NORBERT FONT.

Lo fum extén per tot arreu ses ales;
les furies braman de l' inférn exides;
prenyat está l' espay d' udols de rabia,
mentre 'ls carrers d' exa ciutat galana
pluja batent de bales enrojides
en rius los converteix de sanch humana.

Y en tant jo móro!... Sempre per desgracia
quan mes lo necessita la maynada
la mort fereix al pare y se l' emporta!
Pro si minvás son foch, del cel vindría
al altar d' esta Pátria malhaurada
y trobantlo apagat jo l' encendría.

¡Y com han mort tes llibertats antigues!
L' arbre gegant de ferma columnada
avuy al pes dels segles se desploma...
Mes no; la sanch que al peu hi llanças ara,
fent que quede l' arrel assahonada,
un plansó bé farà que hi nasca encara.

Per có, ves esperant. En lluyta fera
á voltes á la terra 'l mar s' engola
pro aquella, poch després mes lluny s' aixampla
y roures centenaris fan sa vía
que, sempre sent vençuts, res los capola
ab tot y mil tempestes cada dia.

Avuy comença, Patria, ton Calvari...
Re hi fal la testa d' arsos coronada,
un jorn lo fill de Deu en creu moria;
y quan adins la fossa tots lo creyan,
voltat de núvols d' or, per l' estelada
pasmats los serafins pujar lo veyan.

Treballa, creu y espera, Catalunya.
D' açots y d' esclavatge y fortes penes
lo poble d' Israel ¡si 'n patí á Eegipte!
peró al deixá 'l desert, com cel de gloria
aparegué la terra somniada.
que Deu 'ls hi gravá dins sa memoria.

Au, donchs, que pit no 'n falta; avuy los pobles
veurán que 'l catalá per defensarse
dels enemichs no tem l' estol sens nombre;
de dos tirans rebía l' amenaça
y com als dos va vencer, van juntarse;
y encara 'ls dos plegats no son pas massa.

Ja no infantan les mares cors de mascle?
La raça de tos héroes s' ha acabada?
Enlayra, donchs, la espasa flamejanta.
esbrava ton delit, lluyta febrosa,
y los rius y los mars á la vegada
de ta sanch aña s' inflen generosa.

Mes ay! Deu ho volgué! gentil palmera
altiva ahir la testa rumbejares

que avuy d' espines mostras coronada;
 los furs y llibertats que reyna t' feren
 be t' han costat y n' han sigut de cares!
 que ab sanch teva y no ab tinta s' escrigueren.

Adeu! la mort son bes al front m' estampà,
 mos braços sento que ab los seus s' encreuen...
 Adeu, Pàtaia del cor. Que tens encara
 sanch de les hosts del Pirineu baxades
 vaig á dilshi á n' al cel per si no ho creuen
 als Clarís, als Pallars y á ne 'ls Moncades.

SALVADOR BOVÉ Y SALVADOR.

11 Setembre, 1892.

CERTÁMEN LITERARI D' OLOT

Com estava anunciat, ahir tingué lloch la gran festa catalanista dels Jochs Florals. A pesar de las grans dificultats que tingué que vencer la Junta organísadora per portar á cap son comés, malgrat certa resistència passiva qu' alguns elements de nostra vila oposan y oposarán sempre á las nobles expansions del esperit catalá que brolla de per tot arreu, ja fent circular especies, sobre las quals no devém insistir, per que ja havém demostrat en varias ocasions que son calumniosas, ja fent que nostra festa quedás posposada á altres espectacles, qual mérit no discutím però qual importancia será sempre menor y quals fins si be plausibles no serán may tan elevats, á pesar de tot aixó, dihéu, la festa resultá solemne, mes si pot ser, que 'ls altres anys.

Lo públich ilustrat, tot protestant de lo intempestiu de la hora que semblava buscada, (contra la voluntat de la Junta organísadora) á posta per deslluhir la festa, s' apressurá á inscirure sos noms en las llistas d' Adjunts, de tal manera, que molt abans del dia senyalat, quedavan repartits tots los palcos y butacas y á última hora fou precís expendrer entrades á las moltíssimas personas que 'n demanavan y que procuraren encabirse en los corredors ó allá hont pogueren. En resumen, l' auditori era de lo bo y millor d' olotins y forasters. Lo séxo bell hi representava, com sempre, un principalíssim paper, com que aquesta es la festa favorita de las damas. L' aspecte de la sala era enlluernador tant si des de 'l palco escénich s' estenia la vista sobre la sala hont s' hi veyia papellonejar mil colors, com si des de 'l públich se mirava á l' escena arreglada ab la factuosa decoració dels demés anys y que tan bé escáu en semblant diada. Una mitja llum combinada de natural y artificial donava espay un encant indescrip-

tible. Jamay nostre colisseu ha presentat un aspecte tan imponent y encisador á la vegada.

A onze horas quinze minuts, entrá lo senyor Alcalde D. Nonito Escubés acompanyat dels individus del Jurat calificador, de la Junta directiva del Centre, Junta organitzadora del Certámen y demés personas invitadas á la festa.

L' Alcalde ocupá son sitial á la dreta del trono y D. Joan Permanyer, president del Jurat calificador á la esquerra, tenint á son costat los demés membres del Jurat. La Junta directiva y personas invitadas s' assegueren á la dreta del Sr. Alcalde, qui tot seguit obrí l' acte, ab la frase: *s' obra la festa.*

En mitj de la espectació general, s' aixecá D. Joan Permanyer y doná lectura á son discurs, que resultá ser un treball de fondo, que s' apreciará millor quan pugui ser llegit. Després de fer gala de son ferm amor á Catalunya, entrá en matèria, fent atinadíssimas observacions sobre la constitució legal de las societats y fent notar que 'ls legisladors antichs, tenían més sentit práctic que 'ls actuals, ja que comprenían que las lleys no s' inventan d' una plomada com ara 's fá, sino que, mers recopiladors, sols donavan forsa de llei als usos y costums estab'erts, ab lo qual lograven constituhir nacionalitats ab fesomia propia. Fustigá de valent á aquells catalans que per ignorancia alguns, per vanitat altres, fan lo partit de nostres opressors, volent adoptar sos usos, costums y llenguatge, logrant sols posarse en ridícul y fer que semblés inventat per ells lo mot de *cursis*. Los calificá de tascons dels quals se val la massa del centralisme pera esberlar l' arbre de Catalunya. També feu esment de aquells que per odi, per temor al regionalisme ó tal volta per ignorancia, diuen que 'l catalanisme alena sols rencor per las demés provincias espanyolas. Protestá d' aquesta especie com havém protestat moltes voltas des de las columnas de aquest setmanari.

Estudiá la figura d' En Fontanella, lamentantse de que cap poeta hagués optat al premi ofert á un treball sobre aquest il·lustre patrici. Lo presentá com á jurisconsult y com á home d' Estat, enaltint sa ciencia y son amor patri. Per fi saludá en sentits párrafos á las nostras encontradas que representan lo bressol de la reconquesta de Catalunya. Una forta salva d' aplausos, fou lo digne coronament de tan hermosíssim treball.

Inmediatament lo secretari llegí sa memoria, en la qual feu atinadas observacions sobre lo llenguatge, com á descobridor de la fesomia d' un poble. Glosant la dita de Buffon *l' estil es l' home*, la aplicá en cas particular á Catalunya, dihent que en son llenguatge y en sa poesia devía trebarse sa fesonomia propia. La allocució fou valenta y

respirava un ferm catalanisme, per tot lo qual fou molt aplaudit. Llegí després lo veredicté imparcial del Jurat, que ja coneixem nostres llegidors, fonamentantlo ab las rahons que han inclinat al mateix á dictar honradament sas sentencias.

Desseguida anuncia que anava á procedirse á la proclamació dels noms dels poetas premiats.

Obert lo plech que contenia 'l nom del poeta qual composició fou distingida ab la Flor natural, resultá serne guanyador don Joseph Franquet y Serra qui passá á recullir son premi en mitj d' entussiasmas aplaudiments y 'n feu ofrena á D.ª Mercé Casabó de Vayreda, esposa de nostre President, la que en mitj de axordorosos aplausos y als acorts de la música, fou conduhida al seti d' honor y proclamada Reyna de la festa. Vestía un riquíssim trajo estil princesa, de bengalina color de palla ab ruixas del mateix color y la testa tocada ab una graciosa mantellina blanca de Bruselas, de gran valor.

Impossible nos es donada la premura del temps seguir pas á pas lo desenrotllo de la festa. Sols d' una manera breu y concisa donarém noticia dels noms dels poetas que resultaren guanyadors dels diferents premis y accéssits concedits:

Flor natural: D. Joseph Franquet y Serra.

Accéssit primer: D. Joseph Soler y Colomer.

Accéssit segon: D. Joseph Franquet y Serra.

Premi del Him. Bisbe de Vich: Solsament s' adjudica un accéssit que guanyá D. Joan B. Güell.

Premi de Mossen Esteve Ferrer, párroco d' Olot: D. Joseph Franquet y Serra.

Premi de don Joaquim Vayreda: D. Joseph Franquet y Serra.

Accéssit primer: D. Francesch Ubach y Vinyeta.

Accéssit segon: D. Bernat Fargas.

Premi de D. Carles Pirozzini: D. Joseph Serra y Mata.

Accéssit: D. Joseph Franquesa y Gomis.

Tancá la festa lo discurs de gracias que digué D. Pere Llosas, qui ab facilitat de llenguatge y hermosas frasses s' extengué en demostrar la importancia de la poesia com á base de la cultura d' un poble.

En resúmen la festa fou il·ludíssima y tothom ne sortí complagut y citantse per l' any que vé. La única nota discordant, si be que poch perceptible, la donaren uns pochs indivíduos que ab sa falta de cultura feren suposar si haurían entrat per equivocació:

(De L' Oloti.)

SECCIÓ POLITICA

Ab motiu de las eleccions de diputats provincials últimament pastelejadas, han tornat á rebrótar las discordias en lo partit conservador, entre silvelistas y romeristas:

Los que segueixen a 'n Silvela envejados de la preponderancia de 'n Romero Robledo dintre 'l partit conservador, fan tot lo que poden pera derrotarlo y destorbar sos plans de campanya y nò cal dir si fan lo mateix los remeristas respecte a sos contraris.

De quals resultas, lo partit conservador que hauria de ser com ells diuen, disciplinat y ab unitat de miras, està avuy subdividit ab canovistas, silvelistas y romeristas y en prespectiva de sortir algun altre personatge que conseguexi formar altre grupet que acabi ab *ista*.

Es lo que havia de succehir.

Ab partits que s'organisan únicament pera repartirse las gangas dels pressupòsits, sempre hi han gallistas que pretenen ser amos del galliner pera sos fins particulars.

Sembla impossible que nò ho compreguin los pobres d'esperit de provincias qu'ab miras mes ó menos interessadas ajudan a l'engrandiment del galliner; en espera dels ous qu'han de pondre las gallinas madrilenyas.

Lo discurs de 'n Sagasta del que 'ns ocupavam en lo passat número, ha fet encara menos impressió de lo que nosaltres esperavam.

Fora 'ls diaris madrilenys y encara n'han parlat 2 ó 3 dias, ja ningú 's recorda de que a Oviedo tal diu farà un any; un home polítich 's va permetre 'l luxu d'engatusar a uns quantes que 'l rodejavan en la taula.

¡Pobres fussionistas! Ells que 's pensavan que després del discurs del seu idol, nò hi haurie més remey que donarlos lo poder que tant ambicionan!

Quin desengany pera 'ls liberals de segona y tercera fila que esperavan desenpenyar la capa al rebre lo nomenament que es lo somni daurat de sa existència.

¡Qué s'hi ha de fer! serà un altre dia.

Avuy per avuy están condemnats a patir fret en la vinenta estació los que faltats de recursos y mancats de ganas de treballar tot ho esperan del adveniment al poder del ilustre D. Práxedes.

A nò ser que en vista del fracàs d'Oviedo, intentin fer altres probas en alguna capital de provincia ahont hi haigi prou babaus pera adimstrar la broma y á veure si á copia de discursos conseguen lo que tant necessitan.

Tal vegada ni la corona ni 'l pays, s'han enterat encara de las necessitats..... del partit fussionista.

A aquestas horas tenim al *eminènt estadista* don Antón Cánovas del Castillo atrafegat de mala manera en la preparació de las festas del centenari de Colón, y arreglant ó preparant un sens fi de discursos referents a las festas que 's celebraran á Madrid en obsequi als americanistas que tinguin la voluntat d'anarhi.

Naturalment que pera dar cap a tot, nò 's pot pas distreure ab los assumptos de govern, ni falta que fa que se n'ocupi, anant com anem tan be que ja nò sabem hont ficar los diners que 'ns sobran.

Ara la gran qüestió per ell es assoniblar al ntar ab la seva gran erudició y oratoria y discursar desde que 's lleva, fins que se 'n vaigi al llit, pera demostrar aquellas bestiesas y barbaritats de que «conquistaron inmensas tierras para Castilla», «Por Castilla y por León, nuevo mundo halló Colón», «la venta de las joyas de Isabel» y otras tonterías que son moneda corrent entre la gent d'enllà del Ebro.

Mentrestant, l'hisenda espanyola se 'n va a carí Pistrats y 'l crèdit ja està per portas.

Mes que hi fa la ruina y la miseria de la Pàtria; si al mateix temps se canta y s'immortalisa 'l temps aquell de la seva grandesa.

Aquells temps en que gracias á no existir Cánovas, Sagasta, Castelar y demés compinchos *«no se ponía el sol en sus dominios»* ni 'ns veyam escarnits é insultats cada día per quatre morot esbarriats que enllà del Estret, nos fan objecte de sas bromas.

Vritat es que la pobra Espanya se 'n va per moments y que no li queda gran cosa de vida, pero quanta grandesa també en lo morir que se 'ns prepara.

Ja ho diuhen bé 'ls italians:

Un bel morir tutta la vita onora!

Lo ministre de la governació Sr. Villaverde com á bon deixeble del Sr. Silvela, preten desenterrar aquell projecte de reforma de la llei municipal y provincial, que estava component aquest quan va deixar la cartera.

Aquell projecte que segons deyan alguns infelissos venia á satisfer en part las aspiracions regionalistas.

Per això sens dupte comensa per crear grans regions en la Peninsula, com si aquestas malgras á sas tonterias no estiguessen ja creadas per obra y gracia de la naturalesa.

Però ells son aixis, tot ho fan ab la ploma y ab la llengua..

Quan més no valdria que comensessin per regoneixer la seva existencia y un cop regoneguda obrar ab justicia ab aquestas regions que fins avuy han intentat inutilment esborrarlas del mapa.

¿Mes, com podem demanar justicia als qui desconeixen lo valor d' aquesta paraula?

Á nostre colega *El Federal* sembla que l' ha molestat en gran manera tot quant li deyam en lo número del prop passat diumenge.

Y á falta d' arguments pera combatrer nostras afirmacions torná á tãtxarnós de carlistas, si bé ja 'ns ceniensa á considerar com á conservadors; d' aquí pòchs dias, si continua ab la mateixa fixesa d' idees es capás de creurens republicans socialistas.

Perque això sí, posat á fer tonterias, á *El Federal* no li vé d' una. Lo mateix barreja entitats ben distintas, que califica tontament com més bé li sembla.

Cónstili que *Lo Catalanista* y *El Centre Català* són dos entitats independents entre si per complert, y no tenen altra afinitat que uns ideals mateixos pera la propaganda y consecució del regionalisme.

De la mateixa manera considerem nosaltres al *Circuló Federal* ab tot y ser són orga, y 'ns guardarem bé prou de ficar en la cuestió á una societat que respectem com se mereix per més qu' haigi tingut la debilitat, que se 'n penedirà en son dia y per son bon nom ho sentim, de confiar sa representació en la premsa á qui no té prou condicions pera comprendre lo que 's mereix una associació mes sensata de lo que *El Federal* mateix se pensa.

Y en quant á lo que 'ns diu respecte si 'ls catalanistas fem ó no política, res li probará més que 'l programa de nostre periódich, que va tenir l' honor d' insertar en sas columnas. Aquella es la nostra política, ben diferente per cert de la dels polítichs que solsament se bellugan pera atrapar en una ó altra forma lo *modus-vivendi* que taut ambicionan.

Y de sobras sab això *El Federal*, per quan li deu constar que un de sos correligionaris, tal vegada 'l més identificat ab són Director ja que son una mateixa cosa, volgué ingressar en lo *Centre Català* de Sabadell y firmá la fulla de proposta, si be no se 'l pogué admetrer com á soci, per figurar justament un xich massa en la política corrompuda que tant y tant ha contribuït á la degeneració y á la ruina de Espanya.

Y consti que no volem creure que 'l comportament de *El Federal* desde allavors, es degut á una venjança innoble.

Nosaltres, que som incapassos de obrar per tan baixos mòvils, per mes que sabem com acostuma procedir certa gent que vol passar per immaculada, no 'ns atrevim à creurho.

Y en quant á lo que afirma nostre colega de que l' únich que tenen per infalible es lo dogma polítich, 'ns permetrà li tornem á recordar lo retrahiment y la obediencia més tart al senyor Vallès y Ribot.

Desenganyis *El Federal* y no busqui subterfugis, que tot lo demés es fugir d'estudi com se diu vulgarment.

En l' únich que no s' ajupen ni acatan la veu del segon d'en Pi y Margall á Catalunya, es en lo regoneixement de la llengua catalana que tant sovint los hi predica á sos correligionaris.

¿Mes qué 's pot esperar d' uns federals que saben tant de federació, com en Cánovas de fer sabatas?

NOVAS.

L' aprofitat jove pintor D. Domingo Soler comensá á exposar anit en los aparadors de la ebanisteria de D. Antón Orobitg, varis de sos quadros entre 'ls que hi figuran los lavatges que l' hi valgueren la bossa de viatge en las oposicions celebradas últimament á Llotja.

Pera commemorar lo tercer aniversari de sa fundació la «Associació de Católichs» d' aquesta ciutat, celebrará avuy vespre una extraordinaria vetllada literari-musical.

Lo passat dijous se celebraren en la Parroquia de Sant Felú los funerals en sufragi del ánima del Excm. Sr. D. Pan Turull y Comadrán. (A. C. S.)

L' ample nau de la Iglesia s' omplí de gom á gom de las mes caracterizadas familias d' aquesta ciutat y d' infinitat d' amichs y coneguts del difunt y de sa apreciabilíssima familia.

Los mestres Plans y Ribera dirigiren la gran missa de Anselm Barba que fou executada per una nutrida orquesta y coro aumentat considerablement ab artistas de la capital.

La familia del finat entregá al gefe de las presons d' aquest partit la cantitat de 80 pessetas pera que fossin repartidas entre los presos, los quals en acció de gracias y com á testimoni de agrahiment resaren una part de rosari pera 'l bé de l' ánima del que fou en vida nostre distingit patrici.

Síali la terra lleu.

De regrés á Sant Pol, cumplert lo desterro á que fou condempnat D. Joseph Tobella y Argila per haver sortit á la defensa de son poble natiu, oposantse á que la companyia del ferro-carri de Fransa desgraciés la platja de Sant Pol en perjudici dels nombrosos pescadors d' aquella vila, ha sigat objecte lo senyor Tobella de una entussiasta manifestació que li han tributat tots los fills d' aquella xamosa vila de la costa de llevant.

Nosaltres nos en felicitem y feleçitem al bon patrici senyor Tobella per haver acabat ja lo temps de sa injusta condemna y per la espontánea manifestació d' apreci, simpatia y agraïment que li han demostrat sos compatricis.

Ab lo títol de *Quatre versos* ha publicat don Ramón E. Bassegoda un volúm de 234 planas, contenint un ramell de preciosas poesías.

En un dels próxims números nos ocuparem detingudament d' aquesta nova colecció ab que lo senyor Bassegoda ha honrat á nostre literatura catalana.

Entretant agraïm la deferencia de que hem sigut objecte enviantnos un exemplar de *Quatre versos*.

Copiem del *Boletín Meteorológico* de Noherlésoom del 16 d' aquest mes:

«No ha de distingirse per abundanta en plujas la segona quinzena d' aquest mes, com no sia en los dias 18 al 20 y 26 al 29.

Lo primer período de plujas de la segona meytat de Setembre ocorrerá del 18 al 20; pero sa intensitat será escassa en nostra Península, per la forma especial en que actuará á Europa la depressió del Atlántich.

No succehirá lo mateix lo dimars, 20, per la intervenció en aquest trastorn atmosfèrich d' una depressió que en l' esmentat dia 20 estará situada al Nort d' Africa.

D' aixó n' ha de resultar una lluyta de forsas que ocasionará plujas ab vents variables en la regió septentrional y vehinas del Mediterrani.

Lo cambi atmosfèrich més important d' aquesta quinzena, pera nostres regions, será 'l produhit per las depressions que passarán sos respectius centres prop de nostra Península.

Del 25 al 26 s' hi sentirán los efectes de la invasió del Atlántich, que passant per las islas Azores se dirigirá cap al arxipiélach inglés.

Lo dimars, 27, continuará 'l moviment avant per l' Atlántich lo centre borrascós, y extendrá sa acció per nostra Península. Las plujas serán més generals, ab vents d' entre S. y O. Més intensitat alcansarán lo dimecres, 28.

Lo dijous, 29, arribará á Irlanda 'l centro de la borrasca oceánica, y al mateix temps la que 'l dia avans era cap als paratges de Madera y Canarias, se trobará á nostre Sur.

Los dos centres borrascosos exercirán sa acció en nostra Península.

Las plujas serán generals, ab vents variables, predominant los d' entre SE. y NO. Temporal en nostras mars.

Lo divendres, 30, estarán situats los centres borrascosos al mar del Nort y á Tunis, lo que donará origen á un régimen anticiclónich en nostra Península: seguirán las plujas en las regions septentrional y del Nordest, ab vents d' entre NO. y NE., baixant notablement la temperatura en aquets dias,

Aquestas plujas de fi de mes, que tan beneficiosas serán pera 'ls trevalls agrícols de la sembra, podran destorbar la verema en algunas comarcas, si en vista de las circunstancias de cada localitat y pesant be las ventatjas y 'ls inconvenients no 's prenen á temps las midas que la prudencia aconselli.»

Lo teatro Romea de Barcelona ha obert definitivament la próxima temporada cómica 'l dia 23 del actual, vigilia de la Mare de la Mercé. Componen la companyia que actuará en dit colisseu baix la direcció del primer actor senyor Bonaplata, las senyoras Clemente, Pilar y Adela, Parreño, Monner, Periu, Galí, Guerra, Rius y Vilá y 'ls senyors Capdevila, Soler, Goula, Fuentes, Martí, Pinós, Labastida, Santolaria, Riba, Valls, P. Sorell, Oliva, Llano, Bals, Olivé, Gumá, Fargas, etc. etc. Entre las obras catalanas que la Empresa te en cartera hi figuran los poemas dramátichs «Jesús, Mahoma», de Soler; «Lutero», de Bordas; la balada dramátida «L'armadura del Virrey», de Antoni Garetá; los cuadros dramátichs «Al peu de la creu», d'Escaler, y «Gelosía» de Mirabent; la llegenda fantástica «Lo compte Arnau», de Soler; los dramas trágichs «L'Eunuck», d'Ernest Soler; «Rey per Rey», de Martí Folguera; la trilogía de Balaguer «Los Pirineus», y las comedias «Lo nuvi», de Feliu y Codina; «Or», de Soler; «Roda 'l mon», de Pous; «Parells y sanás» y «Mano á mano», d'Aulés; «La gota d'aygua», de Roure; «Lo badall d'en Carreras», de Molas y Casas, y 'l cuadro de costums barceloninas «Las maduxayres», d'Emili Vilanova, y moltas altrás que s, anunciarán oportunament.

Ha aparegut á Tolosa (Fransa), lo primer nombre de un setmanari felibrench *Le Lengoudoucian*, escrit en la bella parla mondina. Son programa se troba condensat en lo primer article titulat *Ço que voulém*, del qual ne posém las següents ratllas en nostra ortografia:

«Sabém pla be que, al comensament de sas reivindicacions no será 'l Mitjdía gayre escoltat. N'hi haurá que riuran de sas pretensions, d'altrés com á gossos, ensajarán de bordar de lluny. Tot aixó no 'ns farà callar. Gota á gota, l'aygua de las fonts forada las mes duras rocas. Bocí per bocí lo poble del Mitjorn que estima sa llibertat y sa llengua més que tot, s'unirá á sos felibres descentralisadors y federalistas y, allavors, no será 'l Mitjorn considerat per algú solsament porque sab cantar com las cigalas!»

«Donchs bé, que s'ho tingan per dit los parisienschs. Literarie y artística-ment, caldrá que 's passen de nosaltres, com sense pena nos passarem d'ells. Será ab nostras solas forsas que farem clarejar á dalt de tot lo sol de de la renaixensa; qu'ara 's lleva.»

«Y no es pas tot. La llengua d'Oc—que es la besavia de la francimanya—está cansada de veures posada de costat per la seva filla, com á una pobre vella desmemoriada, estacada en sa cadira, y se sent encara ab vida per llarch temps. ¡Qué dihém! Se proclama eterna!»

«Aguaytéu com los felibres, los seus aymadors apassionats, l' han pentinada y vestida de nou! Apareixia com una garrida donzella, y ara es elegant senyora. Deixáula passar á la nostra Reyna, y, genolls en terra petonegem sas mans! ¿No sabeu ahont va tan altiva y tan afanyosa? Va á las escuelas del Mitjdía. Una volior d' infants la segueixen y la aclaman; tenen set d' abeurarse en sa paraula, ells que gracias al doll de sanch romana que 's cola dins sas venas, serán demá forts y valents ciutadans.»

«Educadors del jovent, tingáu pietat d' aquells pobres que volen estudiar lliurement en los llibres que á bell brassat los hi porta nostra Diva. ¡Com! ¿Dintre 'ls colegis apendrían l' anglés y l' alemany, y no sabrían pas sa llengua materna, que feu esclatar las cansons y 'ls serventesis dels Trovadors y las obras mestras de Gondouli, de Jansemi, de Roumanille, de Mistral, d' Aubanel, de Felix Gras, d' August Fourés y de tants d' altres?»

«¡Au! Felibres de Llengadoc y de Provenza, donemnos la ma y, ab la ajuda del brau poble del Mitjorn que 'ns seguirá, arranquem als francimanys la reforma universitaria que 'ns es tan cara!»

«Quan haurém fet la conquista de las escuelas primarias, lo pervindre será nostre.»

Desitjem molts anys de vida al nou company de causa y li enviém la més coral abressada de germanor.

Las festas religiosas que á Montserrat se celebrarán pera conmemorar lo Centenari, consistirán probablemente en lo següent:

Lo dia 15 d' Octubre próxim sortirá de Barcelona la comitiva oficial que arribará á aquell Monastir al vespre, cantantse allavors una solemne salve. La Basílica estará espléndidament iluminada y adornada. Després un dels bisbes de las diócessis catalanas, en una plática exposará l' objecte de las festas, qu' es conmemorar la sortida de Montserrat dels dotze primers missioners que acompanyaren á Colón al Nou Mon.

Lo dia 6 á primera hora se celebrará una missa de comunió general, ab plática preparatoria que pronunciará lo bisbe de Vich; á las deu missa de Pontifical, essent celebrant l' Arquebisbe de Tarragona, y corrent lo sermo á cárrech del bisbe d' Urgell. Per la tarde, se celebrará una sessió literaria y acabada, se inaugurarà la construcció d' un monument que conmemori los citats fets.

Además, tant en la nit del 5 com en la del 6, hi haurá iluminacions, s' encendrán fogaradas, se dispararán focs artificials, y algunas músicas tocarán escullidas pessas.

La junta organizadora d' aquestas festas, sembla que invitará á totas las autoritats superiors de Catalunya, á la Diputació y al Ajuntament de Barcelona, y á las Associacions católicas.

— ANUNCIS OFICIALS —

BANCH DE SABADELL

La Junta de govern d'aquest Banch en virtut de la facultat que li confereix l'article 12 dels Estatuts socials, en sessió extraordinaria del 16 dels corrents, acordà la exacció del 5 per 100 que falta pera completar lo primer dividendo passiu ó desembolsable de 20 per 100.

Lo pago de dit 5 per 100 haurà d'efectuarse en la Caixa d'aquest Banch en los dias feyners, compresos entre 'ls 1.er y 20 del próxim mes de Novembre, y horas de 7 á 12 del matí; presentantse las accions respectivas ó los resguarts de depósit corresponents.

Los senyors accionistas que no ho verificaran puntualment incurrirán en las responsabilitats que 's determinan en l'article 13 dels esmentats Estatuts.

Sabadell 20 Setembre de 1892.—Per lo Banch de Sabadell, *l' Administrador*, Eudalt Viver.

Litografia é Imprempta de M. Brossa, Las Valls, 23.—SABADELL.

SECCIÓ DE ANUNCIS

LITOGRAFIA, IMPREMPTA Y GRABATS

DE

M. BROSSA

ESPECIALITAT EN TRABALLS COMERCIALS

ESQUELAS MORTUORIAS

ACCIONS, OBLIGACIONS, CHÈQUES, TÍTOLS Y BILLETS

Memorandums, Paper de cartas, Facturas, Circulars, Preus corrents, Catálechs, Tarifas, Prospectes, Marcas de fàbrica, Tarjetas de visita, de envió, de participació, de naixement y casament, Calendaris, Diplomas, Programas, Billets pera concerts y en general toda classe de impresions de qualsevulga importancia que sian.

PLEGADORS DE CARTRÓ.

GRABATS SOBRE ACER, COURE Y PEDRA